

Intervju s Aleksandrom Tolnauerom, predsjednikom
Savjeta za nacionalne manjine

DO ULASKA U EU I VIJEĆA MORAJU PROFUNKCIONIRATI

Stvari idu, ali idu sporije nego što bismo željeli, a mi kucamo na vrata Europe i uskoro ćemo se morati prilagođavati novim standardima i zato je od ključne važnosti da u narednom razdoblju ta vijeća profunkcioniraju na jedan optimalniji način, smatra predsjednik Savjeta Tolnauer, te ističe da je pred nama teška godina, ali i godina novih mogućnosti u kojoj će se vjerojatno otvoriti i rasprava o poboljšanju Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama. Na koncu, to je i godina lokalnih izbora koji su vrlo važni za nacionalne manjine i zato svi trebaju preuzeti svoj dio odgovornosti u tom procesu

• Kako bi ocijenili proteklu godinu kada je u pitanju daljnje ostvarivanje manjinskih prava? Što je postignuto? Koji su problemi ostali?

Savjet za nacionalne manjine procjenjuje da je protekla godina donijela novi napredak u ostvarivanju manjinskih prava. Među najznačajnija postignuća prije svega bih istakao činjenicu da smo u prošloj godini radi kvalitetnijeg i potpunijeg ostvarivanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina uspjeli da je Središnji državni ured za upravu u ožujku 2008. ustrojio Odjel za nacionalne manjine. Po našem mišljenju ustroj takvog odjela u državnoj upravi predstavlja novi doprinos i potencijal za rješavanje određenih problema s kojima se manjine suočavaju. Odjel će imati važnu ulogu u boljoj pripremi izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina što je do sada bio veliki hendikep, ali i na planu zapošljavanja predstavnika nacionalnih manjina te usklađivanju statuta jedinica lokalne samouprave s zakonima koji reguliraju manjinska prava, a tu su prisutne ve-

like manjkavosti i problemi. Po našem mišljenju ustroj takvog odjela u državnoj upravi predstavlja novi doprinos i potencijal za rješavanje određenih problema sa kojima se manjine suočavaju. Odjel će imati važnu ulogu u boljoj pripremi izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, usklađivanju biračkih spiskova, usklađivanju statuta jedinica lokalne, regionalne samouprave sa zakonima koji reguliraju manjinska prava, kao i na planu zapošljavanja predstavnika nacionalnih manjina.

(Nastavak
na
stranicama
2 i 3)

**Sretni blagdani
i Nova godina**

STINA izdala engleski prijevod
knjige Siniše Tatalovića

MEĐUNARODNA PREZENTACIJA MANJINSKE POLITIKE

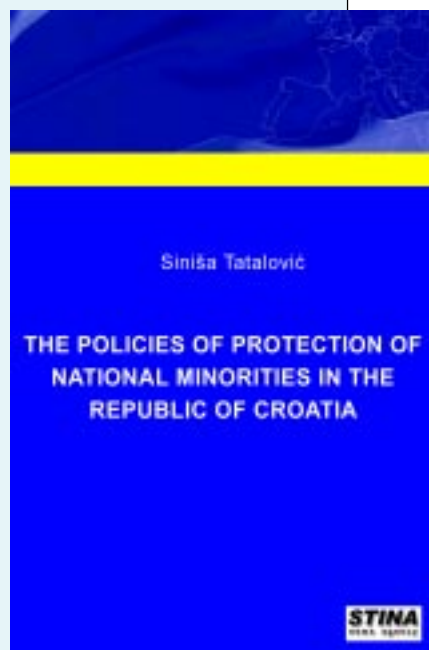
Agencija STINA izdala je engleski prijevod poznate publikacije prof.dr. Siniše Tatalovića "Nacionalne manjine u Hrvatskoj". Dopunjeno i prošireno izdanje ove knjige na engleskom objavljeno je pod naslovom "THE POLICIES OF PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA". Prvotna verzija ove knjige nastala je u okviru projekta "Edukativno-informativna podrška zaštiti i unapređenju prava nacionalnih manjina i jačanju međuetničke tolerancije" koji je STINA proizvodila 2004 i 2005 uz financijsku potporu EU.

Knjiga Siniše Tatalovića, redovitog profesora na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, savjetnika predsjednika Republike za politički sustav i jednog od naših najrenomiranijih eksperata za problematiku nacionalnih manjina naišla je na veliki interes.

U međuvremenu Hrvatska je od zemlje opterećene traumatičnim nasljeđem rata, niskim stupnjem etničke tolerancije i neshvaćanjem značaja i uloge nacionalnih manjina u procesu demokratizacije postala primjer zemlje koja je postavila visoke standarde na tom planu i uza sve teškoće na njihovoj implementaciji ustrajno radi pa za njena iskustva interes pokazuju i druge zemlje koje se nalaze pred sličnim izazovima i problemima.

Knjiga profesora Tatalovića daje iscrpan i sustavan prikaz nacionalnih manjina u Hrvatskoj, od povijesnog utemeljenja njihovih zajednica, preko različitih perioda, padova i uspona politike koja se vodila prema nacionalnim manjinama do pregleda njihove aktualne organiziranosti i djelovanja u hrvatskom društvu. To je čini cjelovitom i faktički jedinstvenom knjigom takve vrste kod nas.

Engleski prijevod ove vrijedne knjige stoga ne samo da predstavlja širu međunarodnu prezentaciju hrvatskog trnovitog puta, ali i značajnih dostignuća u zaštiti manjinskih prava, u momentu kada počinju završni pregovori za ulazak Hrvatske u EU, već će sigurno poslužiti i mnogim manjinskim organizacijama i institucijama u njihovoj međunarodnoj komunikaciji.

DO ULASKA U EU I VIJEĆA MORAJU PROFUNKCIONIRATI

(Nastavak sa stranice 1)

Također, kada govorimo o daljnjem unapređenju manjinskih prava onda vrlo značajnim držimo da je donesen plan prijema u državnu službu za 2008. kroz koji je predviđen prijem 204 pripadnika nacionalnih manjina u ministarstvima, u resorima središnje državne uprave te u uredima državne uprave u županijama. Dakle, to predstavlja važnu operacionalizaciju jednog značajnog segmenta manjinskih prava s kojim smo do sada imali problema. Kao važan pokazatelj napretka brige o manjinskim pravima istako bi i činjenicu da je na čelo Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome i Desetljeća za Rome imenovana potpredsjednica Vlade **Jadranka Kosor** što potvrđuje jedan kvalitetan i potencijalno vrlo efikasan partnerski odnos. To je i omogućilo daljnje pozitivne iskorake vezano za statusna pitanja, socijalne i zdravstvene zaštite i zapošljavanje. Radi se o vrlo konkretnim stvarima i opipljivom napretku neovisno što su mnogi problemi i dalje prisutni i što bi mogli naprijed ići i brže.

BLIZU RJEŠENJA EMISIJA NA MANJINSKIM JEZICIMA

A kada govorimo o problemima moramo najprije konstatirati da ti problemi nisu samo zbog neodgovarajuće primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te druge zakonske regulative relevantne za nacionalne manjine već i zbog niza objektivnih teškoća s kojima se i inače suočava hrvatsko društvo. I njegova većina i njegove manjine. Spomenut ću npr. problem naše javne uprave, neodgovarajuće kapacitiranosti i kadrovske osposobljenosti lokalnih i regionalnih institucija vlasti i uprave itd. Tu zapinju mnoga manjinska pitanja, ali ne samo manjinska. To je općenito usko hrvatsko demokratsko "gribo".

Naravno te ne opravdava sve probleme s kojima se manjine suočavaju i neke treba ponovno istaknuti i apostrofirati. U prvom redu želio bih ukazati na problem s uporabom jezika i pisma nacionalnih manjina. Samo, da podsjetim da već dvije godine čekamo odgovor iz Ustavnog suda kojem

smo podnijeli zahtjev za ocjenu ustavnosti Statuta grada Daruvara u vezi upotrebe češkog jezika, odnosno naše procjene da se radi o uskraćivanju prava češkoj nacionalnoj manjini na uporabu vlastitog jezika.

Mogli bismo govoriti i uopće o nezadovoljstvu medijskim tretiranjem manjina, ali to bih ovaj put ostavio po strani. Želim međutim ukazati na problem koji sigurno možemo riješiti i vjerujem da ćemo ga skoro riješiti, a to su emisije na manjinskim jezicima. Imali smo razgovore s HTV-om i vjerujem da ćemo u 2009. godini konačno to pitanje skinuti s dnevnog reda. Mislim da bi rješavanje ovog pitanja na način kako je osmišljen u okviru redakcije manjinskih programa predstavljao ne samo zadovoljavanje potrebe za emisijama na manjinskim jezicima (i ispunjavanje međunarodnih obveza koje je na tom planu preuzela Hrvatska) već i kvalitetan informativni feedback prema većinskoj javnosti, a to nam je posebno važno.

Na kraju, tamo gdje ulažemo najviše napora a još smo uvijek vrlo nezadovoljni rezultatima jeste funkcioniranje same manjinske samouprave, vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Pomaci su prisutni. Možemo konstatirati, uza sve kritike koje smo imali, da je sa zadnjim izborima ipak popravljena struktura (dobna, spolna, obrazovna) vijeća i izabраниh predstavnika te da će to sigurno polučiti rezultate. Stvari idu, ali idu sporije nego što bismo željeli, a mi kucamo na vrata Europe i uskoro ćemo se morati prilagođavati novim standardima i zato je od krucijalne važnosti da u narednom razdoblju ta vijeća profunkcioniraju na jedan optimalniji način.

AKCIJSKIM PLANOM OSIGURATI VLADAVINU PRAVA KADA SU U PITANJU MANJINE

• **Svi najavljuju tešku godinu. Što ona može donijeti manjinama?**

Kao jedan od rijetkih korisnika državnog proračuna Savjet koji distribuira sredstva nacionalnim manjinama dobio je povećanje od 5 posto. To svjedoči o određenoj vla-

dinoj politici, ali i određenom porastu povjerenja prema manjinama koje se ne tretira tek kao puki politički ukras već se razumiju i poštuju njihove potrebe. No, istovremeno to potencira i našu obvezu da što realnije postavljamo naše zahtjeve, ali i da se programski usmjerimo prema najkvalitetnijim projektima. Samo da podsjetim da moramo biti spremni i osposobljeni da konkuriramo i onda koristimo sredstva europskih fondova (i pretprijetnih i strukturalnih) i da nećemo moći reći nemamo sredstava, nemamo mogućnosti. Važit će druga pravila i drugi kriteriji. Umjesto žalopojki mislim da mi ulazimo u godinu novih mogućnosti. Tako bi se trebali postaviti.

• **Vlada je usvojila je Akcijski plan za efikasiju primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. O samom dokumentu se malo zna. Što on donosi?**

Akcijski plan je jedan značajan dokument u kojem su vrlo precizno nabrojani zadaci svih ministarstva, upravnih resora i drugih relevantnih subjekata u ostvarivanju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i uopće zaštite i daljnjeg unapređivanja manjinskih prava. Ne radi se o nikakvom tajnom planu već o dokumentu koji je vezan na pretprijetne pregovore. Mislim da to dovoljno govori. Strukture sustava moraju se osposobiti da provode vladavinu prava i to se ovim Akcijskim planom mora ostvariti kada se radi o manjinskim pravima.

• **Bilo je više najava da će se u ovoj (2008.) početi rješavati i pitanje dvostrukog (dopunskog, dodatnog) prava glasa pripadnika nacionalnih manjina? Kako tu stvari stoje?**

Mislim da tu treba i više suradnje i više razumijevanje i više strpljivosti na obje strane. Prije svega vrlo je loša percepcija toga problema u javnosti. Loš je i taj termin koji se najčešće koristi - dvostruko pravo glasa, koji odmah asociira na neku privilegiju. U osnovi je to već regulirano Ustavom i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i sada treba naći jednu pogodnu operacionalizaciju toga prava. Prema koalicijskom dogovoru to treba riješiti u prve dvije godine mandata, a mi tek ulazimo u drugu godinu. Prema tome to je pred nama i ja sam u pogledu ovog pitanja optimist. Neki prijedlozi već postoje i na njima se radi, a ja smatram da je jedno od najvažnijih pitanja i slamanje tih predrasuda da se radi o nekom ekstra i privilegiranom pravu koje imaju manjine, a drugi nemaju. Tu i mediji mogu pomoći i kada se to na pravi način razjasni onda je i politički lakše donijeti odgovarajuće odluke.

PROMJENAMA DO EFIKASNIJEG USTAVNOG ZAKONA

• **Sve se češće govori da bi trebalo pokrenuti raspravu o mogućim promjenama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Da li će te se u slijedećoj godini**

VAŽNI LOKALNI IZBORI

• **U 2009. godini održavaju se lokalni izbori. Koliko su oni važni za nacionalne manjine?**

Izuzetno su važni, posebno tamo gdje se novim sustavom nacionalnim manjina npr. otvara mogućnost da imaju dogradonačelnike. Kao Savjet za nacionalne manjine mi ćemo nastojati pokrenuti određene akcije i kampanju kako bi se što veći broj pripadnika nacionalnih manjina motivirao da izađu na te izbore i tako direktno osiguraju svoje sudjelovanje u lokalnoj vlasti, a time i mogućnost rješavanja pojedinih svojih problema ili bar značajan utjecaj u njihovom rješavanju. Lokalni iz-

bori su važan politički događaj za nacionalne manjine i zato sve manjinske udruge, sve manjinske institucije, manjinske stranke moraju preuzeti svoj dio odgovornosti u tom procesu. Tek sa sudjelovanjem u lokalnoj vlasti vi ste u mogućnosti operacionalizirati sva ona pitanja o kojima inače pričamo, ali često nemamo načina ni instrumenata da ih riješimo.

Uostalom, treba imati na umu da europski pristup manjinskim pitanjima upravo polazi od toga da je za rješavanje manjinskih pitanja lokalni regionalni nivo čak važniji od nivoa centralne vlasti.

baviti time i na što bi u tom kontekstu posebno trebalo usmjeriti pažnju?

Vrijeme naravno čini svoje. Ništa nije vječno. Pa je tako i praksa kroz proteklo vrijeme u vezi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina pokazala neke probleme, manjkavosti, neka nedozrela rješenja pa čak i neka kontraproduktivna rješenja. Naravno, zakon u cjelini se po mnogim mišljenjima ne samo potvrdio već je bio ključni instrument uvođenja manjina u javni život, stabiliziranja i poboljšavanja njihovog društvenog položaja. Ali isto tako, ili upravo zato da bi dobili još bolji zakon, može se reći da je bilo i nekih manjkavih i nekih nedozrelih pa i nekih kontraproduktivnih rješenja. I to treba mijenjati. I konsenzus oko toga raste. Mislim da to shvaćaju i u Vladi. Ali to je proces. Radi se o Ustavnom zakonu. Treba široki politički konsenzus i treba odmjerenosti i promišljenosti kako opet nakon nekog vremena ne bi morali otvarati priču o primjenama. Vladin Ured za nacionalne manjine je u zajednici sa Savjetom otvorio razgovore na terenu, po županijama da vidimo što misle vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, kako oni vide probleme, što bi oni mijenjali. Pomalo se i kristaliziraju neki novi prijedlozi i rješenja i oni vezani za ulogu i djelovanje vijeća pa i oni vezani za ulogu i djelovanje samog Savjeta. Stvari su kompleksne, ali mislim da je sazrelo vrijeme za ozbiljne i argumentirane razgovore i na tome ćemo raditi sljedeće godine, a radit ćemo i u kontekstu ulaska Hrvatske u EU pa će Ustavni zakon vjerojatno pretrpjeti neke promjene i u tom smislu.

• **Nedavno ste imali razgovore s visokim povjerenikom OESSa za nacionalne manjine Knutom Vollebaekom. Kako su u međunarodnim krugovima trenutno procjenjuje stanje manjinskih prava u Hrvatskoj, na što oni upozoravaju i što eventualno traže u kontekstu skorog i očekivanog pristupanja Hrvatske EU?**

Prije svega treba reći da međunarodne institucije vrlo pažljivo prate razvoj manjinskih prava kod nas, te institucija i tijela koja na tome rade pa tako i Savjeta za nacionalne manjine. Time je onda i vrjednija njihova ocjena da je na području manjinskih prava prisutan evidentan napredak. U tom pogledu oni nas uzimaju vrlo ozbiljno i žele nas uputiti da se i manjinske organizacije i manjinske institucije uopće moraju prilagođavati europskim standardima, da naši programi moraju biti usmjereni u što većoj mjeri prema iskazivanju i razvoju različitih kulturnih identiteta, ali istovremeno i integriranih u cjelinu društva. Također vrlo su važne i njihove upute da se manjinske udruge moraju osposobljavati i raditi na tome da što manje ovise o državnom proračunu već da se moraju nalaziti i aktivirati i drugi izvori financiranja. Naime, kada vi isključivo ovisite o državnom proračunu, o državnim novcima onda se postavlja pitanje i kolika je vaša stvarna autonomija i kako samostalno možete djelovati. Moram reći da su poseban interes iskazali i za problem dvostrukog prava glasa i vrlo su se iscrpno i pažljivo o tome informirali iako se, naravno, nisu izjašnjavali.

Aleksandar Tolnauer

SHADOW REPORT

• **Najavili ste i vrlo zanimljivu novinu, uvođenje tzv. shadow reporta za buduća izvješća o provedbi Ustavnog zakona koji Vlada redovito jednom godišnje podnosi Saboru. Koji su ciljevi te inicijative?**

Cilj toga uvjetno nazvanog "shadow reporta" jeste da se otvori mogućnost da eksperti i kompetentna tijela daju svoje realne ocjene stanja manjinskih prava. Dakle, da dobijemo jednu dokumentiranu i argumentiranu sliku, a onda i ocjenu stanja. Time ćemo umanjiti politički voluntarizam, pa rekao bih i neku vrstu političkog prigodničarstva i fraziranja, i to u pogledu svih dostignuća kao i postojećih problema koje će u konačnici prikazati pravo stanje stvari. To je, naravno, štetno i za samu politiku koja onda ne može izvući prave zaključke i pokrenuti i usmjeriti odgovarajuću akciju i potrebne mjere. Čak i onda kada to želi i može. U tom cilju Savjet se povezao s Fakultetom političkih znanosti u Zagrebu i njegovim Centrom za sigurnosne studije zatražio neka istraživanja. Primjerice, analizu programa HRT kada su u pitanju manjine, zatim analizu programa koji se financiraju iz Fonda za pluralizam i raznovrsnost elektronskih medija. Ali spremamo se kroz suradnju s Pravnim i Eko-nomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu pokrenuti još neka istraživanja. Smatramo da će takav pristup doprinijeti utemeljenijem i uravnoteženijem procjenjivanju ostvarivanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koji je Vlada najmanje jednom godišnje dužna podnijeti Saboru. Pri tome želim istaknuti da ovakav "shadow report" ne predstavlja neki paralelizam ili kontru vladinim nastojanjima. Dapače, mi s Vla-

dom već godinama gradimo i razvijamo jedan partnerski odnos koji sve više dolazi do izražaja našom odličnom suradnjom s vladinim Uredom za nacionalne manjine. Mnogi su kritizirali taj odnos ne shvaćajući o čemu se tu zapravo radi. Ali, kroz taj partnerski odnos mi smo došli u situaciju da Vlada traži i uvažava naše mišljenje i naše stavove. A tako prije nije bilo i to je jedan veliki napredak. Kao što znate sada se priprema 3. Izvješće o ostvarivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koji Vlada podnosi Vijeću Europe. To je Vladino izvješće, ali Vlada ipak traži i naše mišljenje i koliko znam to je jedni primjer takve suradnje. U drugim zemljama Vlada da izvješće i onda samo o tome obavijesti manjine. Ne želim naravno udarati samo hvalospjeve, problema ima i to puno i mi od toga ne bježimo i to argumentiramo i dokumentiramo u našim ocjenama i izvješćima. Ali, mi smo svjesni da samo partnerskim odnosom probleme možemo rješavati. Zato mislim da su u krivu mnogi koji kritiziraju i koalicijsku suradnju manjinskih zastupnika s Vladom te da ne shvaćaju jedan veliki potencijal koji ta suradnja nosi.

Sjednica savjeta

DVOJEZIČNOST SE NE OSTVARUJE U VIŠE OD POLOVICE GRADOVA I OPĆINA

Zagreb - Savjet za nacionalne manjine 19. prosinca je prihvatio Vladino izvješće o provedbi Okvirne konvencije o zaštiti prava nacionalnih manjina. No, u raspravi je upozoreno da, unatoč napretku u ostvarivanju manjinskih prava u posljednje četiri godine, glavni problem i dalje ostaje neprovođenje zakona na lokalnoj razini. To se prije svega odnosi na dvojezičnost i zapošljavanje manjina.

Zdenka Čuhnli upozorila je da pravo na dvojezičnost ne ostvaruje ni polovica od 110 općina i gradova koje imaju to stečeno pravo, a **Ratko Gajica** predložio je da Savjet u idućoj godini tematski i analitički raspravi kakvo je, što se ostvarivanja zakonskih prava tiče, stanje na terenu, posebno glede zapošljavanja, kulturne autonomije, te medijske prezentacije manjinske politike.

Potpredsjednik Savjeta **Đuro Zatezalo** je istakao da su pripadnici manjina uplašeni zbog nedavno izglasanog Zakona o poljoprivrednom zemljištu, koji, ocijenio je, zadire u pravo vlasništva kao jedno od temeljnih ljudskih prava.

Predsjednik Savjeta **Aleksandar Tolnauer** je istakao da je Savjet zadovoljan povećanjem od pet posto izdvajanja za manjine, iako je tražio povećanje od 15 posto. Najavio je da će Savjet na idućoj sjednici odlučivati o raspodjeli 43,6 milijuna kuna, koliko je iz državnog proračuna za iduću godinu namijenjeno manjinama.

STALNI DIJALOG S MANJINAMA

Milena Klajner

• **Hrvatska Vlada početkom 2009. godine Vijeću Europe podnosi 3. Izvješće o provođenju Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Kako biste mogli ocijeniti napredak koji je Hrvatska postigla od kada je pristupila ovom, jednom od najvažnijih međunarodnih pravnih akata u zaštiti nacionalnih manjina?**

Republika Hrvatska je među prvima ratificirala Okvirnu konvenciju, tako da sada podnosi već treće izvješće. Pristupanje Okvirnoj konvenciji, kao prvom pravnom obvezujućem dokumentu na europskoj razini posvećenom pravima nacionalnih manjina, značajno je jer time država prije svega prihvaća međunarodne standarde u svim bitnim područjima od interesa za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, zatim obvezu redovnog izvješćivanja o provođenju Konvencije, te uvažavanje mišljenja nezavisnih stručnjaka okupljenih u Savjetodavnom odboru Vijeća Europe za praćenje provođenja Okvirne konvencije, kao i rezolucije Vijeća ministara koja donosi određene preporuke za unaprjeđenje prava nacionalnih manjina i otklanjanje eventualnih poteškoća. U proteklih deset godina primjene Okvirne konvencije u čitavoj Europi došlo je do jačanja svijesti o pravima nacionalnih manjina. U vrijeme kad je Republika Hrvatska pristupila Okvirnoj konvenciji, to je učinilo svega još nekoliko zemalja, danas je od 47 država članica Vijeća Europe njih 39 ratificiralo Okvirnu konvenciju. To je bez sumnje pridonijelo unaprjeđenju prava nacionalnih manjina, a računa se da je svaki sedmi stanovnik Europe pripadnik neke od nacionalnih manjina.

Hrvatska priprema 3. Izvješće o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koju koordinira Vladin Ured za nacionalne manjine. Predstojnica Ureda mr. sc. Milena Klajner ističe kako je u pripremi ovog važnog dokumenta, o kojem će se izjasniti i Vijeće ministara, postignuta visoka suradnja te da se prijedlozi nacionalnih manjina razmatraju i uvažavaju. Klajner podsjeća da je Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina postavio visoke standarde te da je nužna bolja organiziranost, posebno na lokalnoj razini, kako bi se visoka očekivanja i ispunila. U cilju prevladavanja tih problema i daljnjeg razvoja manjinskih prava Vlada bi uskoro trebala donijeti i odluke o sufinanciranju vijeća nacionalnih manjina te uspostavljanja romskih informativnih centara za što su već osigurana i sredstva.

U Republici Hrvatskoj u proteklih deset godina došlo je do snažnog razvoja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na brojnim područjima, prije svega u kulturnoj autonomiji razvojem djelovanja udruga, ustanova i kulturno-umjetničkih društava nacionalnih manjina kroz različite programe. Sredstva su u izvještajnom razdoblju udvostručena, što je pridonijelo ne samo očuvanju nego i afirmaciji manjinske kulture, jezika i tradicije. Do napretka je došlo i u obrazovanju nacionalnih manjina na njihovom jeziku i pismu, financiranju vjerskih zajednica, zaštiti kulturne baštine nacionalnih manjina, te na drugim područjima.

SUDJELOVANJE U PROCESU ODLUČIVANJA

• **Što bi istakli kao najznačajniji konkretni napredak u odnosu na prethodno izvješće iz ožujka 2004.?**

Vjerojatno je najznačajniji napredak postignut u sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u procesu odlučivanja i to od lokalne razine do Hrvatskog sabora. Ukupno je 4638 pripadnika nacionalnih manjina uključeno u različite oblike odlučivanja: 369 je izabrano u predstavnička tijela na lokalnoj i regionalnoj razini, a ostali su izabrani kao članovi vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, te kao članovi Savjeta za nacionalne manjine. Osam je zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru koji se snažno zalažu za manjinska prava, te sudjeluju u odlučivanju o svim pitanjima od interesa za građane RH. Romski nacionalna manjina po prvi puta dobila je svog zastupnika u Hrvatskom saboru, također su tri Roma izabrana u predstavničkim tijelima na lokalnoj razini. Naglašavam upravo sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u procesu odlučivanja jer je to najrecentnija, tzv. treća generacija prava nacionalnih manjina koja omogućuje da sami pripadnici nacionalnih manjina odlučuju o svojoj sudbini. U narednom razdoblju potrebno je osnažiti vijeća i

predstavnike nacionalnih manjina kako bi mogli ostvariti što učinkovitije svoju zadaću.

• **U pripremi izvještaja sigurno je bilo govora i o onim aspektima i područjima zaštite nacionalnih manjina na kojima nije postignuto i ostvareno sve što je trebalo i što se moglo. Što držite najproblematičnijim pitanjima?**

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina postavio je visoke standarde na svim područjima. U provođenju tog zakona u praksi još nije postignut očekivani učinak u dijelu odredbi, posebice onih koje zahtijevaju bolju organiziranost, prije svega na lokalnoj razini.

Nacionalne manjine naglašavaju pitanje zapošljavanja u administraciji i u pravosudnim tijelima u kojima još nije dostignut željeni napredak. Također predstavnici nacionalnih manjina upozoravaju da u službenoj uporabi jezika još ima teškoća, u tom smislu apostrofira se primjer Grada Daruvara u kojem je nekada postojala dvojezičnost hrvatskog i češkog jezika, a danas nije uvedena u praksu. Taj problem sada je u postupku rješavanja na Ustavnom sudu. Predstavnici manjina također nisu zadovoljni tretmanom kojeg imaju u javnim medijima.

• **Kako u narednom periodu te probleme otkloniti?**

Vlada je sačinila niz mjera kojima će se djelovati na otklanjanju sadašnjih teškoća. Kad je u pitanju zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, u izradi je srednjoročni plan zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina, provodi se edukacija službenika o pravima nacionalnih manjina, a također se poduzimaju mjere kojima se potiču pripadnici nacionalnih manjina da se pozivaju na svoje pravo na prednost pri zapošljavanju. Kad je u pitanju službena uporaba jezika provodit će se nadzor nad zakonitošću rada i akata. Kako bi se unaprijedio pristup nacionalnih manjina javnim medijima Savjet za nacionalne manjine priprema sveobuhvatne

analize na temelju kojih će se predložiti odgovarajuće mjere. Predviđeni su i seminari za novinare i predstavnike javnih medija.

UVAŽAVANJE MANJISKIH PRIJEDLOGA

• **Što se Okvirne konvencije tiče bit će pripremljen i tzv. "Shadow report". Da li u odnosu na službeno izvješće Vlade očekujete neke disonantne tonove ili bi to trebao biti jedan komplementarni izvještaj?**

U pripremi izvješća konzultirani su predstavnici nacionalnih manjina, te će njihova mišljenja i stavovi biti uključeni u cjelovito izvješće Vlade Republike Hrvatske. Također, kao što vam je poznato, jednom godišnje Ured za nacionalne manjine zajedno s Vijećem Europe organizira seminare na kojima se razmatra provođenje Okvirne konvencije. Ti su seminari već postali tradicionalni i dokazuju da se tekst Okvirne konvencije ne vadi iz ladice po potrebi, svake četvrte godine, kada treba podnijeti izvješće, nego da je to živi dokument, dostupan pripadnicima svih nacionalnih manjina, koji se provodi, koji se svake godine temeljito proučava i čiji se učinci redovno ocjenjuju i prate kako bi se otklonile teškoće u provedbi. Svi zaključci s dosad održanih seminara bit će sadržani u izvješću, uključujući i stavove s posljednjeg seminara na kojem je razmatran nacrt izvješća. Izvješće je razmatrao i Savjet za nacionalne manjine. Iz svega iznijetog možemo zaključiti da je s predstavnicima nacionalnih manjina ostvaren stalan dijalog, te da su prijedlozi nacionalnih manjina razmatrani i uvažavani.

• **Kako trenutno stoje stvari s Nacionalnim programom za Rome i Desetljećem za uključivanje Roma. Kako se napreduje? Koji su problemi?**

Oba se dokumenta provode, uskoro će pred Vladu novo izvješće čiju izradu koordinira Ured za nacionalne manjine. Angažiranjem nadležnih ministarstva i drugih državnih tijela provode se mjere iz Nacionalnog programa za Rome, te Akcijskog plana Desetljeća uključivanje Roma. Posebice treba naglasiti zalaganje potpredsjednice Vlade RH gđe **Jadranke Kosor**, predsjednice Povjerenstva Vlade za praćenje provedbe nacionalnog programa za Rome, uz čiju podršku su brojne mjere bile primjereno ostvarene. Također je od izuzetne važnosti dobra suradnja koja je ostvarena s predstavnicima romske nacionalne manjine, kao i s većim dijelom lokalne i područne uprave i samouprave. Nažalost još nije ostvarena zadovoljavajuća suradnja s dijelom predstavnika lokalne uprave i samouprave kad je u pitanju rješavanje stambenih i nekih drugih teškoća romske zajednice.

Kad govorimo o rezultatima treba spomenuti da je značajno povećan broj romske djece u redovnom obrazovnom

sustavu: u osnovnim školama u školskoj godini 2007/2008 broj djece je povećan za 300 posto, sa 1013 djece u prethodnoj godini na 3010. Kako bi se potaklo daljnje školovanje, svi romski učenici i učenice u srednjoškolskom o visokoškolskom obrazovanju imaju pravo na stipendije, sada ih koristi ukupno 265 u srednjim školama, dok ih je prije dvije godine bilo svega 101. U području stanovanja stvoreni su prostorno-planski preduvjeti za legalizaciju naselja. U 12 od 14 županija s romskim naseljima izrađeni su županijski planovi. U Međimurskoj županiji, zahvaljujući donaciji Europske komisije uređena je infrastruktura u naselju Parag, a pred uređenjem je u još tri naselja. Užurbano se radi rješavanju pitanja legalizacije romskih objekata u tim naseljima. Stanovnici romskog naselja Donja Dubrava, koje je često bilo poplavljeno, dobili su dobre kuće i tako su stambeno zbrinuti i integrirani u redovna naselja. U zapošljavanju je također došlo do napretka, sufinancira se zapošljavanje Roma. Velika se pozornost posvetila uključivanju osoba romske pripadnosti u edukaciju za traženje posla. Romi su koristili usluge odvjetnika u pružanju besplatne pravne pomoći u statusnim pitanjima. To su samo neki primjeri dobre prakse. Naravno da još ima teškoća, prije svega u uključivanju pripadnika romske nacionalnosti u svijet rada. Stoga se

PRIZNANJE HRVATSKOJ MANJINSKOJ POLITICI

• **Nedavno ste izabrani na dužnost predsjednice Odbora stručnjaka Vijeća Europe za pitanja zaštite nacionalnih manjina na koji stupate početkom 2009. Možete li nam nešto više kazati o ulozi tog tijela te što to znači za Hrvatsku i za daljnje provođenje naše manjinske politike?**

Odbor je osnovan s ciljem razmjene mišljenja i iskustava predstavnika pojedinih država članica Vijeća Europe. Odbor razmatra pitanja od interesa za prava nacionalnih manjina, te o svojim stavovima i prijedlozima izvješćuje Vijeće ministara i druga nadležna tijela. U Odboru su zastupljene države članice Vijeća Europe putem predstavnika stručnih tijela državne uprave koji se bave pravima nacionalnih manjina. Budući da se na sjednicama Odbora razmatraju prijedlozi preporuka Vijeća Europe i stručne analize o pravima nacionalnih manjina na pojedinim područjima, rezultati rada Odbora svakako mogu pridonijeti boljoj informiranosti, te učinkovitijem ostvarivanju prava nacionalnih manjina. Drago mi je što je prilikom mog izbora (tajnim glasovanjem između 3 kandidata) rečeno da je to priznanje ne samo meni osobno nego i Republici Hrvatskoj na unaprjeđenju prava nacionalnih manjina.

izuzetna pozornost posvećuje obrazovanju pripadnika romske nacionalne manjine.

NEZADOVOLJSTVO LOKALNOM SURADNJOM

• **Na čemu će posebno raditi vaš Ured u 2009. godini? Što će biti prioriteti i najvažniji zadaci?**

I ove godine pratit ćemo provođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, kao i drugih dokumenata od interesa za prava nacionalnih manjina te koordinirati izvješća koje se podnose Vladi Republike Hrvatske. Pripremamo nacрте odluka koje bi Vlada Republike Hrvatske trebala uskoro razmatrati a donose se na sufinanciranje vijeća nacionalnih manjina i uspostavljanje romskih informativnih centara. Time će se omogućiti lakši rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u onim lokalnim sredinama koja iz objektivnih razloga nemaju dovoljno sredstava za financiranje rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. S druge strane, romskoj nacionalnoj manjini omogućit će se bolja informiranost o svim pravima koja im pripadaju kao i načinu na koji to mogu ostvariti. Za ostvarivanje tih odluka već su osigurana sredstva iz Državnog proračuna na poziciji Ureda za nacionalne manjine.

Stalna je obveza Ureda neposredan kontakt s predstavnicima nacionalnih manjina, što će se ostvarivati na različitim seminarima i drugim skupovima. Zajedno sa Savjetom za nacionalne manjine organizirat ćemo seminare za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, te predstavnike lokalne i područne uprave i samouprave, kako bismo i dalje i poticali stvaranje uvjeta za učinkovitiji rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Također će se organizirati seminari za predstavnike medija.

Ured će organizirati i jednu regionalnu konferenciju zajedno s ETF, specijaliziranom agencijom Europske unije za osposobljavanje. Konferencija koja će okupiti predstavnike zemalja u regiji uključeni u osposobljavanje putem ETF-a bit će posvećena interkulturalnom dijalogu i edukaciji.

• **Prema mnogim najavama pred nama je jedna teška (gospodarska) godina. Hoće li se i kako to eventualno odraziti i nacionalne manjine? Ima li razloga za zabrinutost?**

U Državnom proračunu za 2009. godinu osigurano je 43.590.000 kuna za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina, što je povećanje za 5,01 posto u odnosu na prethodnu godinu. Ove godine rast je nešto manji nego ranijih godina, ali treba uvažavati objektivne okolnosti koje pogađaju većinu zemalja, pa tako i Hrvatsku. Također, naglašavam da su u proteklih pet godina sredstva za tu namjenu gotovo udvostručena, od 22 milijuna, koliko su iznosila 2004. godine, do danas kad iznose gotovo 44 milijuna. Racionalnom uporabom sredstava svi će se programi moći ostvariti, te nema razloga za zabrinutost.

Semina Lončar (druga s lijeva) s obiteljima Ahmeti i Smajilii

Obiteljima Ahmeti i Smajilii je 10. prosinca bio uistinu praznik - Dan ljudskih prava

IMIGRANTI - LJUDI S OBITELJIMA, A NE STATISTIKA

Muhamet Ahmeti i Agim Smajilii, koji su kon-cem devedesetih izbjegli s Kosova u Hrvatsku, 12. prosinca su trebali, zajedno s obiteljima, napustiti svoju nesude-nu domovinu. Oni u Hrvatskoj nisu boravili i ne borave s kupljenom, nisu bili azilanti, nisu više bili ni izbjeglice... Oni su bili stranci poput stotina drugih s dozvolom boravka sve dok im načelnik Policijske postaje u Omišu nije zapovjedio da napuste Hrvatsku. Srećom priča ima happyend.

Zapovjed je bila pravomoćna i 30-godišnji **Muhamet Ahmeti** bi, zajedno sa suprugom Namirom i dvoje djece rođene u Splitu, preko graničnog prijelaza Kamen-sko - kako mu je naznačeno - morao napu-stiti Hrvatsku. "Nemam gdje ići. Kuća mi je spaljena. Ne pričam ni protiv Srba, ni protiv Hrvata, ali tu sam gdje sam i nemam drugi dom s djecom i ženom, osim ovdje u Hrvat-skoj. Djeca su tu rođena", vapije je Ahmeti početkom prosinca novinarima na press konferenciji koju je organizirala predsjed-nica splitskog Centra za razvoj demokracije **Semina Lončar**.

Muhamet je pred rat izbjegao iz Kosov-ske Mitrovice. Bilo je to prije 11 godina. Živio je pošteno kroz to vrijeme, kaže, i ne vidi razloga da napušta Hrvatsku koju je odab-razao za svoju drugu domovinu. "Ne znam gdje ću. Pola života sam u Republici Hrvat-skoj. Radim i živim pošteno i legalno, da imam sredstava za život, kao i za svoju djecu koja su tu rođena. Moja djeca nemaju ni-kakva prava, a rođena su u Republici Hrvat-skoj, u Splitu."

Semina Lončar kaže da imigrantima s Kosova donesena mjera izгона zato što im je istekla radna dozvola. "Čekali su pro-duženje radne dozvole, ali im je to odbijeno s obrazloženjem da su kao direktori firme, koju su osnovali, bili dužni zaposliti bar po jednog hrvatskog državljanina. Oni nisu

znali za taj propis i nisu znali da to moraju tako napraviti.

Ova mjera omiške policije je vrlo nepo-štena jer im je izrečena rigorozna kazna. Ti-suće njih radi na crno, pa nisu dostupni ni za-konu, ni progonu, ni poli-ciji, a ovi ljudi, koji su platili sve poreze i do-prinose, koji nisu ni mrava zgazili, koji su gledali da bude sve po propisima, su zbog od-luke jedne šalterske službenice na policijskoj postaji u Omišu dobili izgon."

Kao i Muhamet Ahmeti i 44-godišnji **Agim Smajilii** se bavio građevinarstvom, govori nam njegova supruga Adine, ali - kaže - nisu bili upućeni u hrvatsko pravo. "Ovdje kao da sam rođena. Ovdje sam već dugo vremena, već 12 godina i nije to malo da ih bacim u zemlju. Bila sam kao izbjeglica i rekli su mi da možemo dobiti kratki boravak i da možemo prijaviti firmu. Kako god su mi rekli u policiji Omiš, tako sam i radila. Da su mi rekli da nam treba radnika, ja i moj muž bi ih zaposlili. Prijavili bi neke radnike, ali nitko nas nije obavijestio da moramo neke radnike prijaviti", rekla je Adine.

Premda neupućeni u hrvatsko pravo imali su veliku želju živjeti po hrvatskim za-konima, kaže Agim Smajilii: "Radio sam pošteno i plaćao obaveze, ali mi kao stranci nismo znali dobro zakon i nama nisu obja-snili ništa u Omišu, nisu nam rekli da treba-mo zaposliti i neke radnike."

Policijsku odluku iz Omiša mogao je za-ustaviti samo ministar unutarnjih poslova **Tomislav Karamarko**. Semina Lončar mu se obratila s apelom da to i uradi: "Smatram ovu odluku diskriminacijom jer danas, oni koji su ilegalno ušli, imaju veća prava od ovih koji su legalno ušli, koji su plaćali po-reze, koji nisu ni mrava zgazili i koji poštu-ju zakone Republike Hrvatske. Apeliram na ministra unutrašnjih poslova i na pučkog pravobranitelja da se ova mjera i ova zapo-vijed ukine jer je nepoštena, nezakonita i protivi se Konvenciji o pravu stranaca i iz-bjeglica."

I kao u kakvoj lijepoj priči baš na Dan ljudskih prava, 10. prosinca, ministar Kara-marko je iskoristio svoje diskrecijsko pravo i ukinuo je odluku o deportaciji:

"Odluka ministra Karamarka o ukidanju deportacije dobar je znak za Hrvatsku, me-đutim još uvijek na stotine obitelji čekaju rješavanje svog izbjegličkog statusa i pro-blema azila i smatramo da H treba, ako ho-će ući u EU, poštivati ljudska prava i prava izbjeglica, azilanata i imigranata", rekla nam je Semina Lončar zadovoljna što je u ovom slučaju zdrav razum pobijedio bez-dušnu birokraciju i imigrantima pokazao da su ljudi a ne neželjena statistika.

Hram Svetog Save u Splitu natkrit će se nakon 70 godina

KROV ZA VJERNIKE SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE U SPLITU

U Splitu je između 2.000 i 2.500 pripad-nika Srpske pravoslavne crkve koji već se-dam decenija čekaju krov na njihovoj crkvi na splitskom Obrovu pokraj ribar-nice. Bogoslužjenje se, u očekivanju krova, odvija u tijesnom prostoru za stotinu ljudi, pa su vjernici, u prigodama poput božić-nog liturgijskog slavlja, umjesto u crkvi - na hodnicima, pa i na ulici. No, i tome se nazire kraj.

Pogled kroz nepostojeći krov hrama Sv. Save Splitu

Vjernici jesu u stiješnjenom prostoru, ali tako u stvari ne bi trebalo biti. Splitska crkva Svetog Save ima 400 metara četvornih povr-šine, ali nema krova. Čeka ga već 70 godi-na, rekao nam je **Nikola Škorić**, protojerej stavrofor iz Svetog Save: "Već 1928. godi-ne to je bilo imovinski regulirano, a 1937. godine je projekt bio gotov. Iskopan je temelj, temelji su izliveni, do osam metara crkva je zidana do 1939. godine i tu se stalo. Izbio je rat. Poslije II svjetskog rata se punih 30 godina pregovaralo i uvijek je bio odgo-vor da politički nije zrelo vrijeme da Srbi pravoslavne vjere imaju crkvu u Splitu."

Marin Kuzmić je osamdesetih godina u tadašnjem gradskom Izvršnom vijeću bio zadužen za odnose s religijskim zajednica-ma. On objašnjava zašto tada crkva nije bila zakrovljena: "Dovršenje hrama Svetog Save na Obrovu se bilo dosta ispolitiziralo. No, nikada nije bilo nikakvog sprječavanja da se taj problem riješi, ali naravno u skladu sa kriterijima koji je postavljala služba za-štite kulturne baštine. Srpska pravoslavna crkva insistirala je da se hram, koji se nalazi u splitskoj staroj gradskoj jezgri, dovrši pre-ma nacrtima koji su učinjeni još prije II svjet-skog rata, što nije bilo prihvatljivo. Nije bio prihvatljiv niti gabarit, niti stil gradnje u tom povijesnom ambijentu."

Grad je tada iznosio svoje prijedloge, ka-že Kuzmić, da se crkva zakrovi u građe-

vinskom stilu koji nalaže stil gradnje u splitskoj gradskoj jezgri na što predstavnici SPC-a nisu pristajali argumentirajući da je zdanje posvećeno i da se ništa ne smije mijenjati.

Posljednji rat je odgodio bilo kakvo rješenje. U zadnjih deset godina Srpska pravoslavna crkva je tri puta zatražila zakrovljenje crkve - posljednji put prije tri godine, a tek ovog prosinca je na to odgovorio Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture.

“Sada treba da se napravi snimak prostora i da se napravi elaborat da bi se pristupilo zakrovljenju. Tu ima još dosta posla, no kada je odgovor dobiven, nama je mnogo lakše”, kaže Nikola Škorić koji napominje da je crkva bila zamišljena kao umanjena replika hrama Svetog Save na Vračaru u

Beogradu, ali da su oni sada spremni na puno manje gabarite: “Vidjet ćemo kakvi će biti uvjeti za visinu crkve, a onda će se pravi serklažni vijenac da se sve poveže i da se postavi krov. Već imamo idejno rješenje u dva oblika, a mi ćemo se prilagoditi onome što kaže struča.”

U pravoslavnoj crkvi bi, kaže nam protopijer stavrofor Nikola Škorić, voljeli da na hramu bude kupola.

“Krov bi bio prilagođen ovoj jezgri, ali nama je kupola potrebna iz samo jednog razloga, a to je kada se vrši bogoslužba ili se pjeva, onda sav zvuk ide u kupolu i iz kupole se vraća dole. To daje eho ili akustiku. Zbog toga mi trebamo kupolu, a ne zbog toga što to baš mora da bude bizantski stil”, kaže Škorić.

Vlasti i pravoslavna crkva će po svemu sudeći naći zajednički jezik i hram Svetog Save će dobiti krov. Ipak, vjerska tolerancija još nije na optimalnoj točki. Gospodin Nikola Škorić ne obilazi domove svojih vjernika da, kako kaže, “ne bi pravio tim ljudima neprijatnost jer ima svakakvih ljudi koji će možda malo drugačije to shvatiti”. “Da ne bi imali problema naši vjernici, mi im ne idemo u domove, a oni obavljaju svoje vjerske potrebe u ovom svetom hramu, koji je sada naša kapela”, kaže on.

Pitali smo te iste vjernike očekuju li neugodnosti i otpore gradnji krova crkve? “Ne očekujem nikakve probleme. Nismo tu od jučer i mi smo netko tko ovdje egzistira već jako dugo. Ako već imamo naše bogomolje blizu Splita, u čitavoj dalmatinskoj eparhiji, onda ni bogomolja u Splitu, u konačnom obliku, ne bi trebala smetati nikome”, kaže **Ilija Borković**. Jedan drugi vjernik, Saša, nam je rekao da “normalnim ljudima tako nešto ne da ne može smetati, nego može biti samo na ponos”. “Što to ima veze ako

će biti komentara ovakvih ili onakvih. Mislim da je to jedno veliko bogatstvo za sam grad Split koje ga čini kozmopolitskim centrom i jednim velikim gradom, otvorenom prema svakome”, kaže on.

Nakon sedamdeset godina, središte Dalmacije, Split, na putu je da poput manjih dalmatinskih gradova - Dubrovnika, Šibenika i Zadra - dobije pravoslavnu crkvu s krovom.

Na riječkom Zametu uskoro počinje gradnja islamskog centra sa džamijom

RIJEKA ULAZI U RED PRISTOJNIH MEDITERANSKIH GRADOVA

Muslimani koji žive u Rijeci i nedavni Kurban - bajram su slavili klanjanjem u sportskoj dvorani na Kozali. No, veliki muslimanski praznik protekao im je u znaku najave da će Rijeka uskoro dobiti džamiju: Medžlis riječke Islamske zajednice nedavno je dobio lokacijsku dozvolu za izgradnju Islamskog centra s džamijom. Budući Islamski centar zauzimat će oko 4.000 četvornih metara. Njegova izgradnja trajat će oko dvije godine, što znači da će biti otvoren početkom 2011. godine. Da bi desetak tisuća Muslimana iz Rijeke, i gravitirajućih joj područja, imalo svoj centar, Islamska zajednica morat će osigurati pet milijuna eura za njegovu izgradnju.

Džamija će biti građena u riječkoj četvrti Zament i bit će to drugi Islamski centar u Hrvatskoj, te pored zagrebačke i one u Gunji, treća džamija.

Gradit će se prema idejnom rješenju kipara Dušana Džamonje, imat će minaret visok oko 30 metara, i, kako kaže predsjednik Islamske zajednice u Hrvatskoj, muftija **Ševko Omerbašić**, mnogo će značiti za identitet riječkih Muslimana. “Generacije Muslimana u Rijeci ne znaju kako izgleda džamija. Džamija ipak daje pečat muslimanskom identitetu”, rekao nam je Omerbašić.

Gradnja džamije nije išla glatko. Inicijativa je potekla prije 23 godine i tek se sad polako ostvaruje. “Ovo je jugoistočna Evropa, da ne kažemo Balkan. Prema tome, mi znamo sve te političke događaje koji su prošli preko ovih prostora i naravno da se to duboko urezalo u naš mentalitet. Bilo

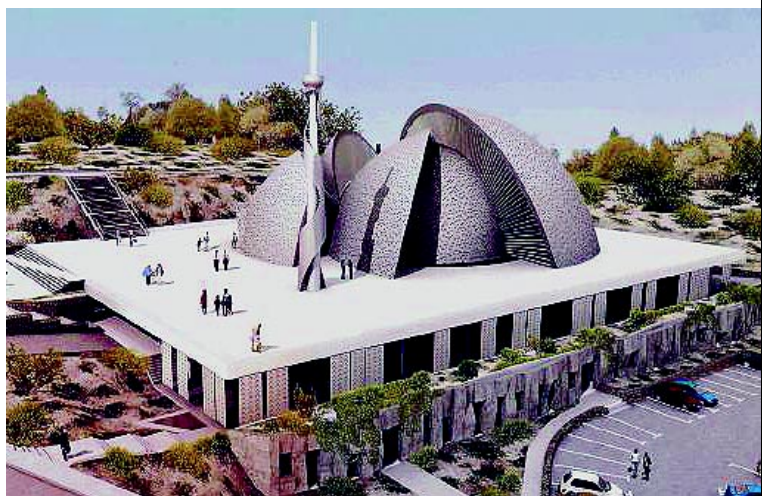
je logično za oče-kivati i teškoće koje su nastale za vrijeme nedavnog rata. Imali smo nekoliko godina ometanje od strane udruga dobrovoljaca Domovinskog rata koji su sprječavali tu ideju”, kaže Omerbašić.

Islamska zajednica u Hrvatskoj planira još graditi džamije u Osijeku i Sisku.

“U Osijeku smo kupili zemljište za džamiju. Pokazalo se da se do tog zemljišta mora preći preko poljoprivrednog zemljišta, a to nas sada ometa. Preko 4.000 muslimana, koji živi na jednom uskom prostoru u Sisku i okolici, trebaju džamiju, a imaju vrlo neadekvatne prostore za obavljanje vjerskih obreda. I oni su kupili jedno zemljište. Očekuju da će za tri-četiri godine početi sa izgradnjom jedne male džamije”, kaže Ševko Omerbašić.

Riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel** je objasnio zašto se toliko dugo čekalo na džamiju u Rijeci. “Ta dužina trajanja je rezultat čitavog spleta okolnosti. S jedne strane postojala su insistiranja u prijašnjim godinama na nekim rješenjima koja za grad, u arhitektonskom smislu, nisu bila prihvatljiva. S druge strane tu je i činjenica da je u jednom dijelu grada bio dosta jak otpor stanovništva prema lokaciji. Nastojali smo naći zadovoljavajuće rješenje i ono je konačno postignuto”, rekao je Obersnel. On misli da će muslimani u Rijeci dobiti mnogo s Islamskim centrom i džamijom, ali dobit će i Rijeka. “Rijeka definitivno dobiva potvrdu svog opredjeljenja o multikulturalnosti, multi-konfesijalnosti i suživotu, koji je toliko prisutan u našem gradu”, izjavio nam je Obersnel.

Rijeka je još jednom dokazala svoju tolerantnost i multikulturalnost, te će se upisati u red pristojnih mediteranskih gradova koji imaju četiri bogomolje - katoličku, pravoslavnu, židovsku i islamsku. “Ove četiri vjere, koje ste spomenuli, imaju svoje izvoriste upravo na obali Mediterana. Slažem se sa vašom konstatacijom i drago mi je da će Rijeka, po tom kriteriju, zadovoljiti uvjete za pristojni mediteranski grad”, rekao je riječki gradonačelnik Vojko Obersnel koji ne vjeruje da će itko u gradu pružati otpor. Izgradnja džamije.

Maketa džamije na Zametu u Rijeci

BEZ RELEVANTNOG NAPRETKA

Piše: Davor Gjenero

Istraživanje provedeno 2006. godine pokazalo je da pripadnici srpske manjinske zajednice tek s oko 2 do 4 posto sudjeluju u administrativnom aparatu lokalne samouprave, državnoj administraciji, javnim službama i sudbenoj vladi na područjima povratka, a istraživanje provedeno 2008. pokazuje da je u međuvremenu postignut tek zanemariv napredak. Sustav u kome su dijelovi Hrvatske, u znatnoj mjeri nastanjeni pripadnicima srpske nacionalne zajednice, bili isključeni iz društvenog razvoja nespojiv je s načelima organiziranja države članice EU. Osim toga, takav sustav neprihvatljiv je i s pozicije održivosti društvenog razvoja. Pitanje ekonomskih prava i društvene ravnopravnosti srpske manjinske zajednice za Hrvatsku de facto je jedno od ključnih pitanja društvenog razvoja.

Manjinska prava, kao kolektivna prava, ljudska su prava treće generacije. Temeljno ljudsko pravo treće generacije pravo je na sudjelovanje u tekovinama društvenog razvoja, a glavni je zadatak socijalne države da svim svojim građanima osigura ravnopravnu šansu. Osnovni su problemi pripadnika srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj, poglavito onoga dijela te zajednice koji živi kao povratničko stanovništvo na područjima zahvaćenima ratom i u hrvatski državni prostor reintegriranima operacijama Bljesak i Oluja, nedostatak jednakosti šansi te golem rizik od socijalne isključenosti, nezaposlenosti i siromaštva.

Brojna istraživanja, na primjer, ono što ga je 2006. godine proveo UNDP o razvoju ljudskih potencijala u Hrvatskoj "Unplugged: Faces of Social Exclusion in Croatia", pokazuju da pripadanje srpskoj manjinskoj zajednici znatno povećava rizik od siromaštva i socijalne isključenosti. Uz to, istraživanja što ih je Srpski demokratski forum proveo iste godine pokazuju da sam život u područjima koja su bila zahvaćena ratom, a u kojima živi najveći dio srpske manjinske zajednice, znatno povećava rizik socijalne isključenosti i siromaštva, a da su područja o kojima je riječ pretrpjela goleme socijalne devastacije. U istraživanju funkcioniranja lokanih samouprava na područjima od posebnoga društvenog interesa (Analiza zaštite manjinskih prava u lokalnoj samoupravi; SDF, 2006.) pokazalo se da na područjima četiriju analiziranih regija, koje pripadaju većem broju hrvatskih županija (Dalmacija, odnosno dijelovi Zadarske i Šibensko-kninske županije; Lika, odnosno dijelovi Ličko-Senjske županije; Banija i Kordun, odnosno

dijelovi Sisačko-Moslavačke i Karlovačke županije; te Zapadna Slavonija) živi tek oko polovice predratnoga stanovništva, pri čemu je, naravno, najveću demografsku devastaciju pretrpjela srpska nacionalna zajednica. Međutim, daleko teža posljedica ratnih razaranja i tipa društvenih odnosa uspostavljenih poslije rata, činjenica je da je na tom području ostala tek trećina predratnih radnih mjesta.

POVEĆAN RIZIK SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI, NEZAPOSLENOSTI I SIROMAŠTVA

U istraživanju Nejednake šanse pri zapošljavanju manjina (SDF, 2006.), koje je izvedeno uz potporu organizacije The Balkan Trust for Democracy, Instituta otvoreno društvo i veleposlanstava Kraljevine Norveške te Švicarske konfederacije, pokazalo se kako je pripadanje manjinskoj srpskoj nacionalnoj zajednici povezano s dodatnim rizikom nezaposlenosti. Naime, iako pripadnici srpske nacionalne zajednice, na područjima na kojima je istraživanje bilo provedeno, čine između 20 i 30 posto stanovništva, među zaposlenima u javnoj upravi, javnim poduzećima i javnim službama bilo ih je tek 9 posto. Pritom valja naglasiti da na području Podunavlja, koje je u hrvatski državno-pravni sustav reintegrirano procesom mirne reintegracije, i to na osnovi Erdutskoga sporazuma iz 1995. godine, zastupljenost pripadnika srpske nacionalne zajednice u javnim službama, upravi i javnim poduzećima otprilike odgovara njihovoj zastupljenosti u stanovništvu (30,8% stanovništva, a 26,5% zaposlenih u javnim službama), a u dru-

gim su krajevima, obuhvaćenima istraživanjem, pripadnici srpske nacionalne zajednice činili tek 3 do 4 % zaposlenih u javnim službama.

Ovakvo stanje suprotno je intencijama ustavotvorca, koji je u Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, u njegovu 22. članku, doduše instruktivnom normom, jasno definirao načelo pozitivne diskriminacije pripadnika manjina u pristupu radnim mjestima u javnim službama. Ono izravno utječe na održivost povratka stanovništva koje je iz ovog područja izbjeglo u vrijeme rata, a prije svega na održivost povratka pripadnika srpske manjinske zajednice. Stanje kakvo je konstatirano rezultatom istraživanja iz 2006. godine nije bilo "iznenađujuće". Naime, javne službe na područjima na kojima je istraživanje provedeno bile su formirane u razdoblju od 1995. pa do 1999. godine, dakle, prije nego što je povratak izbjeglih Srba, koji se u znatnijoj mjeri odvija tek od 2001. godine, uopće bio počeo. Osim toga, pravo na pozitivnu diskriminaciju u pravu na zaposlenje u javnim službama, pripadnici manjine dobili su tek u prosincu 2002. godine, nakon što je Sabor usvojio Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina.

Stoga je SDF u ljeto 2008., uz potporu The Balkan Trust for Democracy, ponovio istraživanje na područjima gdje ga je proveo i 2006. godine. Pritom je iz istraživačkog uzorka izostavljena Istočna Slavonija, gdje je već na osnovi Erdutskog sporazuma bio uspostavljen prihvatljiv razmjernost zastupljenosti pripadnika srpske nacionalne zajednice u javnim službama, sukladan njihovoj zastupljenosti u stanovništvu. Valja, međutim, naglasiti da se omjer na tom području iz godine u godinu smanjuje, jer često, kad "zatečeni" pripadnici srpske nacionalne zajednice napuštaju javne poslove, njih ne nadomještaju pripadnici te nacionalne zajednice, a prilikom otvaranja novih radnih mjesta u javnom sektoru ne vodi se dovoljno računa o razmjernoj zastupljenosti. Daleko je gore, međutim, to što na područjima gdje je situacija, prema rezultatima prvog istraživanja, bila najgora u proteklih godinama nije postignut nikakav relevantan napredak.

NEOSTVARENE INTENCIJE USTAVNOG ZAKONA

Intencija zakonodavca prilikom donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina bila je osi-

guranje pretpostavki da svaka "skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja da očuvaju ta obilježja", kako Ustavni zakon definira manjine, doista i očuva svoj identitet. Druga je, jednako važna, intencija Ustavnoga zakona da se osigura kontinuitet pluralnog karaktera dijela Hrvatske, u kojem su manjine, posebice srpska manjinska zajednica, tradicionalno činile znatan dio stanovništva. Otuda i koncept prava na razmjernu zastupljenost manjina u tijelima lokalne i regionalne samouprave, ali i u administrativnom i upravnom aparatu te sudbenoj vlasti, što se definira Ustavnim zakonom, posebice njegovim člankom 22.

Istraživanje provedeno 2006. godine pokazalo je da pripadnici srpske manjinske zajednice tek s oko 2 do 4 posto sudjeluju u administrativnom aparatu lokalne samouprave, državnoj administraciji, javnim službama i sudbenoj vladi na područjima povratka, a istraživanje provedeno 2008. pokazuje da je u međuvremenu postignut tek zanemariv napredak.

NEZNATNA POBOLJŠANJA

Ponovljeno istraživanje 2008. godine pokazuje kako u dvije godine nije postignut znatniji napredak.

Niti u jednoj od istraživanih regija nije ostvaren relevantan napredak. U ličkim općinama, u kojima je prema rezultatima istraživanja iz 2006. godine u javnim službama bilo zaposleno tek 4,2% pripadnika srpske manjine, oni su činili oko 22% stanovništva, danas je situacija tek neznatno bolja:

Prema popisu stanovništva, u općinama i gradovima u kojima smo provodili istraživanje na području Banije i Korduna, udio srpske nacionalne zajednice u stanovništvu jednak je onom u Lici: 22,2%. Zastupljenost pripadnika srpske manjinske zajednice u javnim službama bila je, međutim, još lošija nego li u Lici, tek 2,9 postotna. Istraživanje provedeno u 2008. godini pokazuje kako u proteklom razdoblju nije postignut nikakav relevantan napredak: ako bi istraživanje bilo svedeno samo na općine u kojima je bilo provedeno 2006., tada bi zastupljenost pripa-

Tabela 1. Zaposleni u javnom sektoru - Lika

Područja gradova/općina	% Udio Srba u ukupnom stanovništvu	Zaposleni u javnom sektoru N	Srbi u javnom sektoru N	% Srba među zaposlenima u javnom sektoru
Lika	22,2	1291	72	5,6
Pl. Jezera	30,5	1068	33	3,1
Udbina	43,1	138	21	15,2
Vrhovine	55	85	18	21,2
Donji Lapac	-	194	46	23,7

Tabela 2. Zaposleni u javnom sektoru - Banija i Kordun

Područja gradova/općina	% Udio Srba u ukupnom stanovništvu	Zaposleni u javnom sektoru N	Srbi u javnom sektoru N	% Srba među zaposlenima u javnom sektoru
Banija-Kordun	22,2	2521	123	4,9
Glina	28,7	358	8	2,2
Petrinja	12	1058	20	1,9
Topusko	29,6	268	19	7,1
Vojnić	50	200	21	10,5
Hrv. Kostajnica	-	233	5	2,1
Dvor	-	223	29	13,0
Gvozd	-	181	21	11,6

Tabela 3. Zaposleni u javnom sektoru - Dalmacija

Područja gradova/općina	% Udio Srba u ukupnom stanovništvu	Zaposleni u javnom sektoru N	Srbi u javnom sektoru N	% Srba među zaposlenima u javnom sektoru
Dalmacija	13,3	1325	57	4,3
Benkovac	7,5	359	0	0,0
Drnish	7,6	-	-	-
Knin	20,8	966	57	5,9
Skradin	10,8	-	-	-

Tabela 4. Zaposleni u javnom sektoru - Zapadna Slavonija

Područja gradova/općina	% Udio Srba u ukupnom stanovništvu	Zaposleni u javnom sektoru N	Srbi u javnom sektoru N	% Srba među zaposlenima u javnom sektoru
Zap. Slavonija	13,7	1049	65	6,2
Okučani	21,5	98	2	2,0
Pakrac	17,1	686	36	5,2
Slatina	10,3	265	27	10,2

dnika srpske zajednice u javnim službama bila 3,6 postotna, međutim, kad se u uzorak dodaju i općine Hrvatska Kostajnica (koja je u okviru žalosnog prosjeka) te Dvor i Gvozd, u kojima je situacija nešto povoljnija, dolazimo do naoko povoljnijeg rezultata: 4,9 postotne zastupljenosti pripadnika srpske manjine u javnim službama.

U dalmatinskim općinama, u kojima je istraživanje provedeno, rezultati su ostali zapravo identični onima od pred dvije godine. I danas, kao i tada, pripadnici srpske manjinske zajednice čine 4,3 % zaposlenih u javnim službama.

Za područje Zapadne Slavonije prije dvije godine nije bilo moguće dobiti podatke o broju zaposlenih pripadnika srpske manjinske zajednice, a ovoga je puta istraživačima to uspjelo u Okučanima, Pakracu i Slatini. U Slatini je situacija, kad je riječ o poziciji srpske nacionalne zajednice u zapošljavanju, prilično dobra i udio pripadnika te zajednice među zaposlenima odgovara udjelu u stanovništvu, ali u drugim gradovima situacija je daleko nepovoljnija.

NAJNEPOVOLJNIJE U SUDSTVU

Naravno je nepovoljno stanje zastupljenosti pripadnika srpske manjinske zajednice u sudbenoj vlasti.

Podaci o zastupljenosti pripadnika srpske manjinske zajednice u tijelima sudbene vlasti zabrinjavaju iz dva razloga. Kao prvo, tekstom članka 22 Ustavna zakona ravnomjerna zastupljenost u sudbenoj vlasti posebno je istaknuta kao vrednota (u stavku 2. članka 22. zajedno sa zastupljenošću u tijelima središnje državne vlasti koja djeluju na područjima na kojima manjina čini znatan dio stanovništva). Sudbena vlast jedna je od triju grana vlasti, pa predstavlja i bitno važniji instrument zaštite ravnopravnosti manjine, nego li tijela državne uprave, javne administracije ili javnih službi. Dodatni problem, pak, leži u činjenici da sva istraživanja položaja pripadnika manjine pokazuju kako u njihovoj percepciji dominira uvjerenje kako pred tijelima sudbene vlasti, već zbog svoje nacionalne pripadnosti, neće biti tretirani kao ravnopravni ostalim građanima. Takve su percep-

Tabela 5. Zastupljenost pripadnika srpske nacionalne zajednice u sudbenoj vlasti

Regije Područja gradova/općina	1991.	Indeks za	Stanovništvo Smanjenje srpsku zajednicu	Indeks
Banija - Kordun	73.063	22,6	31.068	57,5
Glina	22.731	20,2	12.863	43,4
Petrinja	35.251	17,8	11.838	66,4
Topusko	6.842	23,0	3.623	47,1
Vojnić	8.239	37,3	2.744	66,7
Lika	14.237	23,5	7.015	50,7
Plitvička Jezera	7.156	28,7	2.488	65,2
Udbina	4.628	17,8	2.979	35,6
Vrhovine	2.453	22,0	1.548	36,9
Dalmacija	71.266	11,5	33.709	52,7
Benkovac	25.567	4,5	15.781	38,3
Drnish	14.647	17,0	6.052	58,9
Knin	23.025	16,1	7.835	66
Skradin	8.027	12,4	4.041	49,7
Zapad. Slavonija	48.633	21,5	13.067	73,1
Brestovac	5.424	18,0	1.396	74,3
Đulovac	4.617	19,1	977	78,8
Okučani	5.712	19,0	1.488	73,9
Pakrac	17.036	19,3	8.181	52
Slatina	15.844	30,0	1.025	93,5
Istočna Slavonija	90.473	72,0	23.987	73,5
Beli Manastir	15.300	69,2	4.314	71,8
Darda	8.685	61,0	1.623	81,3
Erdut	10.197	88,0	1.780	82,5
Ilok	9.748	84,2	1.397	85,7
Vukovar	46.543	69,0	14.873	68
Ukupno	297.672	29,0	108.846	63,4

cije vrlo čvrste i dugotrajne i teško ih je prevladati, čak i onda kad sudbena vlast djeluje sukladno načelu vladavine prava i kad nestane razloga za ustrajanje na takvoj percepciji. Zbog toga je nalaz ovog istraživanja alarmantan.

U razdoblju intenzivnoga društvenog rasta temeljni problemi socijalnog položaja pripadnika manjinskih zajednica, prije svega, srpske nacionalne manjine, nedovoljno su se rješavali. Istina je da je sustav pozitivne diskriminacije pri zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina na ustavno-zakonskoj razini uspostavljen prekasno, kad su javne službe u Hrvatskoj već bile uglavnom oblikovane. Dodatno je kasnilo pretvaranje formalnoga ustavno-zakonskog prava u faktički provedivo pravo, a u proteklom razdoblju uspostavljen je tek zanemariv napredak u ostvarivanju tog prava, koji se prije može mjeriti promilima, nego li postocima. U razdoblju ekonomske krize, koje počinje, teško je zamisliti bilo kakvu sustavnu politiku zapošljavanja koja bi mogla doprinijeti prevladavanju ovog problema.

NEGATIVNE RAZVOJNE POSLJEDICE

Znamo li, pak, da generacije koje su izbjegle iz Hrvatske u svom radno-aktivnom razdoblju, desetljeće i pol nakon odlaska u izbjeglištvo postepeno izlaze iz svijeta rada, a time imaju i sve manju šansu

za "održiv povratak", dakle, povratak zajedno s djecom, koja bi se nastavila školovati i raditi u svome zavičaju, očito je da je Hrvatska pred ozbiljnim demografskim i razvojnim problemom. Naime, ravnomjeran i održiv društveni razvoj (uz vladavinu prava i ekonomske slobode) jedan je od stupova na kojima se zasnivaju svi socijalni sustavi zemalja članica EU, pa je to i preduvjet za uspostavljanje pune kom-patibilnosti Hrvatske sa zemljama članicama Unije. Sustav u kome su dijelovi Hrvatske, u znatnoj mjeri nastanjeni pripadnicima srpske nacionalne zajednice, bili isključeni iz društvenog razvoja nespojiv je s načelima organiziranja države članice EU. Osim toga, takav sustav neprihvatljiv je i s pozicije održivosti društvenog razvoja. Pitanje ekonomskih prava i društvene ravnopravnosti srpske manjinske zajednice za Hrvatsku de facto je jedno od ključnih pitanja društvenog razvoja. Bez nadoknađivanja propuštenoga u ostvarivanju prava iz Ustavnoga za-kona, prije svega vezano uz stavak 3. članka 22, Hrvatska neće moći funkcionirati kao kompaktna država. Bez ostvarivanja prava na pristup javnim službama i u punom smislu ostvarivanja zaštite od socijalne isključenosti nije moguće očekivati povratak izbjeglih, a bez toga nema mogućnosti demografske revitalizacije velikoga dijela Banije, Korduna, Like, Dalmacije, a i Zapadne Slavonije.

Potpredsjednica Hrvatskog sabora Željka Antunović (SDP)

NAKON RAZDOBLJA DVOJBI - MI SMO ZA DVOSTRUKO PRAVO GLASA

Željka Antunović

• **Vladajuća koalicija će, za očekivati je kako je premijer Sanader najavljiavo, uskoro u drugoj godini svog mandata raspraviti moguće promjene izbornog zakonodavstva, odnosno uvođenje dodatnog, dvostrukog ili dopunskog izbornog glasa za pripadnike nacionalnih manjina. Kakav je stav Socijaldemokratske partije kad je u pitanju uvođenje ovog prava?**

Ovo pitanje poteže se već dosta dugo, ne samo zadnjih nekoliko mjeseci, i koliko se dugo poteže toliko dugo se, u stvari, do kraja ne rješava, Stav SDP-a je od prije poznat i tu nema nikakvih promjena - mi zagovaramo dvostruko pravo glasa. Bilo je razdoblja u kojima smo se dvojili, kad smo razmišljali o tome je li to najpametnije za nacionalne manjine, da li će im to doista donijeti potrebnu razinu političke demokratičnosti i razinu političkih prava. Međutim, ovog trenutka nema nikakvog spora - zagovaramo dvostruko pravo glasa.

• **Bojite li se da će vas poput drugih pitanja i rješenja, za koja se danas zalažete, kritičari i nakon ove izjave dočekati s primjedbom da ste bili na vlasti a da to pitanje niste riješili?**

Ja sam rekla da smo vodili brojne rasprave i da smo imali različita razmišljanja...

Bilo je razdoblja u kojima smo se dvojili, kad smo razmišljali o tome je li to najpametnije za nacionalne manjine, da li će im to doista donijeti potrebnu razinu političke demokratičnosti i razinu političkih prava. Međutim, ovog trenutka nema nikakvog spora - zagovaramo dvostruko pravo glasa.

Međutim, kad govorim u kontekstu naše vlasti onda mislim da su u to vrijeme prava manjina izrazito pomaknuta naprijed, i to baš ova politička prava, mislim da smo dogradili ustavna rješenja i učinili značajne iskorake u samom izbornom zakonodavstvu i političkom predstavljanju manjina. Ovog trenutka mislim da smo trebali učiniti i više - upravo to dvostruko pravo glasa. To "više" ne znači da je to značajno bolje od ovog što danas imamo. Ja mislim da su danas manjine što se tiče Hrvatskog sabora izrazito dobro zastupljene: od 154 zastupnika 8 ih je zastupnika manjina. Uz to, bar kad je SDP u pitanju, u krugu zastupnika naći ćete još pripadnika manjina koji nisu birani s manjinskih lista, ali koji deklariraju svoju manjinsku nacionalnu pripadnost i bore se za ostvarenje prava manjina iako su izabrani s općih lista.

• **Kakvo je vaše određenje prema prijedloga SDSS-a da manjine iznad 1,5 posto udjela u ukupnom stanovništvu imaju niži izborni prag, a da manje a manje od 1,5 posto udjela imaju dvostruko pravo glasa?**

Pa ja se ovog trenutka ne bih izjašnjava o prijedlozima pojedinih političkih subjekata na hrvatskoj političkoj sceni. Mislim da je u ovom trenutku, dok ne postoje neki konkretni prijedlozi izmjena izbornog zakonodavstva, da je sasvim dovoljan i dovoljno jasan naš politički stav da dvostruko pravo glasa manjinama pripada. Ja ću odmah reći da ta sama činjenica je maksimalna razina i da je to i najbolje rješenje. Mi naprosto mislimo da je ovog trenutku to rješenje koje bi zadovoljilo i zahtjeve koji dolaze od predstavnika nacionalnih manjina, ali isto tako mislimo da u danim okolnostima, odnosima u društvu i položaju manjina u Hrvatskoj, da bi to bilo najbolje, najprihvatljivije rješenje.

• **Mi smo svjedoci određene bipolarnosti političke scene na kojoj, na koncu, o vladajućima presuđuju mandati iz dijaspore i BiH i mandati manjina. Je li to dobro za manjine i treba li tu što mijenjati?**

Ta priča o bipolarizaciji političke scene ima nekih osnova, ali u ovom trenutku ipak ne stoji. U Saboru imamo predstavnike deset političkih stranaka i onda ne možemo govoriti o bipolarnosti. Točno je da dvije stranke između njih nose pretežiti broj mandata. Situacija u kojoj su se manjine našle da presuđuju o tome hoće li u Hrvatskoj vlast obnašati lijeva ili desna nije baš idealno rješenje, pa ni same manjine nisu presretne što o tome moraju odlučivati. Odlučili su se za vlast desnice u Hrvatskoj to je njihovo potpuno legitimno pravo. Da li baš i oni koji su ih izabrali u Sabor misle na isti način - to nikad nećemo znati.

• **Kako, kao potpredsjednica Sabora, presuđujete stanje manjinskih prava u Hrvatskoj? Gdje su još neosvojeni prostori za ostvarivanje tih prava?**

Ja ću najiskrenije reći da ne volim ovo što mi se čini da imamo na neki način na političkoj sceni a to je politička getoizacija manjina. Ja bih bila najsretnija kad bi Hrvatska bila država i društvu u kojem bi manjine proživljavale sve probleme i sve blagodati života u Hrvatskoj zajedno s većinskim stanovništvom. Međutim, mislim da za to nismo spremni premda ima izuzetaka. Ja ovog trenutka svoj politički život živim kroz političku stranku u kojoj nema nikakve razlike između onih članova koji su pripadnici većinskog naroda ili manjinskih zajednica. Svi mi u SDP-u jednako vodimo politiku kako onu specifičnu koja se odnosi na manjine tako i onu koja se ne odnosi na isključivo na manjinska pitanja nego je prije svega državna i društvena. Mislim da što se tiče prava na papiru, u zakonima, manjine imaju izrazito visoku razinu prava. Mislim da dobar dio tih prava i realiziraju, a jedan dio tih prava doista ne realiziraju i s tim nisu zadovoljne. Međutim, tu se nužno ne radi o specifičnim manjinskim pravima, nego se radi o problemima građana ove zemlje jer, osim što se povremeno pripadnici manjina mogu osjećati diskriminirano, mislim da se i građani ove zemlje u određenim situacijama također mogu osjećati diskriminirano po istim ili ponekad po različitim pitanjima.

JESTE LI KLIKNULI?

www.nacionalne-manjine.info

OESS: RAZLIKE U ODNOSU NA NACIONALNO PODRIJETLO ŽRTAVA I POČINITELJA

Zagreb - Zagrebački Ured OESS-a objavio je početkom prosinca Izvješće o napretku postignutom od ožujka 2008. godine vezano uz razvoj događaja i aktivnosti obuhvaćene njihovim mandatom. Posebno je tretirano poglavlje ratnih zločina u kojem je navedena potreba ubrzanja daljnjeg smanjivanja razlika koje se dovode u vezu s nacionalnim podrijetlom.

Ističe se da glavni državni odvjetnik iskazao svoje opredjeljenje za nastavak utvrđivanja odgovornosti za ratne zločine bez obzira na nacionalno podrijetlo žrtava i počinitelja te je vezano uz to zapažen značajan pomak. K tomu, ustanove su u sve većem opsegu iskazivale svoju sposobnost da isprave neke greške iz prošlosti. Međutim, Ured OESS-a i dalje zapaža razlike u odnosu na nacionalno podrijetlo žrtava i počinitelja, kako u postupcima koji su u tijeku tako i vezano uz zločine koje tek treba istražiti. To ukazuje na potrebu za stalnim ulaganjem napora u provedbi obveze nepristranog procesuiranja. U izvješću stoji da i dalje postoje slučajevi u kojima se Srbi procesuiraju za ratne zločine i za radnje izvršenja za koje se Hrvati ne procesuiraju.

Čini se kako i razlike u izricanju kazni imaju veze s nacionalnom pripadnošću kako optuženika tako i žrtve, kaže se u izvješću. Zločini protiv žrtava srpske nacionalnosti umanjeni su primjenom olakotnih okolnosti u vidu sudjelovanja i odličja stečenih u Domovinskom ratu pri izricanju kazni za pripadnike hrvatskih oružanih snaga.

MULTIKULTURALNOST U PSIHOTERAPIJI

Zadar - Početkom prosinca Odjel za psihologiju zadarskog sveučilišta i studentsko savjetovništvo organizirali su predavanje na temu "Multikulturalnost u psihoterapiji".

Predavanje je održala dr.sc **Larisa Buhin**, klinički psiholog sa Chicago School of Professional Psychology, USA. Dr. Buhin je klinički psiholog humanističko - egzistencijalističke orijentacije, a njezini znanstveni i stručni interesi uključuju rad s mladima različite kulturalne pripadnosti, osobito kroz rad u zajednici i preventivne programe. "Multikulturalna psihologija je zaista veliki trend u Americi i ono što mi želimo jest zapravo jedan multidisciplinarni pristup problemima istraživanja kako bi to znanje mogli usporediti i sa drugim društvenim znanostima. U multikulturalnoj psihologiji istovremeno postoje nebrojeno mnogo realnosti i istina koje su jednako vrijedne za sve ljude", rekla je Larisa Buhin. Multikulturalna psihologija uključuje filozofiju kao glavnu ishodišnu točku iz koje kasnije preuzima pitanja psihičkih proble-

ma koji su prouzrokovani raznim faktorima jer ona na neki način pretpostavlja susret između psihoterapeuta i klijenta koji su različitih kulturnih porijekla. U svojim osnovnim tezama ona uključuje skupinu smjernica, odnosno preporuka koje omogućuju adekvatne intervencije za kulturalno raznoliku populaciju.

USKRAĆENA PODRŠKA PRIJEDLOGU ZAKONA O UDŽBENICIMA

Zagreb - Saborski odbor za ljudska prava i nacionalne manjine na sjednici 2. prosinca uskratilo je podršku vladinom prijedlogu izmjena Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu. Zakon nije dobio zeleno svjetlo Odbora zbog postroženih kriterija za uvoz udžbenika na jezicima nacionalnih manjina iz matičnih država. "Uvoz udžbenika iz matičnih zemalja nije predstavljao problem prije devedesetih godina i ne vidim razloga da to postane sada u 21. stoljeću", ustvrdio je predsjednik Odbora Furio Radin.

KNJIGA O LEI DEUTSCH

Zagreb - U prostorijama zagrebačke Židovske općine 2. prosinca je predstavljena knjiga „Lea Deutsch - zagrebačka Anne Frank“ **Pavla Cindrića** - o sudbini male glumice židovskog podrijetla, kojoj je uspostavom NDH zabranjeno nastupanje, a koja je godinu kasnije umrla u transportu za Auschwitz. Tada, u svibnju 1943., je preostalih 1.700 zagrebačkih Židova otjerano u nacistički logor smrti. Lea Deutsch bila je jedna od najsajnijih zvijezdi hrvatskog teatra tridesetih godina, "čudo od djeteta" - kako su je prozvali mediji. Prvu je ulogu odigrala 1932. godine, u dobi od tek pet godina, a posljednju ožujka 1941. godine, niti mjesec dana pred proglašenje NDH.

ŠAHOVSKI TURNIR PRIPADNIKA MANJINA

Split - U prostorijama Europskog pokreta Split održan je 5. prosinca prvi šahovski turnir nacionalnih manjina Splita u organizaciji Vijeća srpske nacionalne manjine grada Splita, a u povodu Dana ljudskih prava. Prvi su bili Srbi, drugi Makedonci, a treći Bošnjaci. Koordinacija vijeća nacionalnih manjina u Splitu je istim povodom priredila i veliki ples za pripadnike manjina. Sa snažnim porukama o međukulturalnom

i međureligijskom dijalogu obratio im se don Ivan Grubišić kojeg su pripadnici manjina posebno toplo pozdravili.

SANADER POSJETIO ĐAMIJU U ZAGREBU

Zagreb - Predsjednik hrvatske vlade Ivo Sanader posjetio je 8. prosinca po prvi puta zagrebačku džamiju u povodu početka Kurban-bajrama te je muslimanima u Hrvatskoj vjernicima čestitao njihov najveći blagdan.

Sanader je izjavio da dolazak u džamiju ne smatram ništa posebnim, ali da će vjerojatno veliki broj ljudi to pozdraviti i da s tim dolaskom dokazuje da je njegova vlada vlada svih hrvatskih građana. Poželio je da se svaki hrvatski državljanin u Hrvatskoj osjeća kao kod svoje kuće, jer on to i jest.

Premijera Sanadera ispred Islamskog vjerskog centra dočekao je predsjednik Mešihata muftija Ševko Omerbašić.

J.KOSOR: DOBRO STANJE LJUDSKIH PRAVA

Zagreb - U povodu 60. obljetnice donošenja Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima vlada RH je 10. prosinca organizirala 10. prosinca prigodnu svečanost u Hrvatskom narodnom kazalištu. Potpredsjednica vlade i predsjednica Povjerenstva za ljudska prava Jadranka Kosor tom je prilikom dobrim ocijenila stanje ljudskih prava u Hrvatskoj dodavši da se ona ostvaruju na svim područjima društvenog života. Istaknula je da se vlada posljednjih godina posebice istaknula u zaštiti ljudskih prava osoba s invaliditetom te u borbi protiv nasilja, posebice protiv nasilja u obitelji i nad ženama te u zaštiti i promicanju ljudskih prava manjina. Podsjetila je da Vladu u Hrvatskom saboru podupiru predstavnici nacionalnih manjina, a predstavnik srpske nacionalne manjine je i potpredsjednik Vlade.

NA PUTU U EU NUŽNO PROVESTI ZAKONSKI OKVIR O MANJINAMA

Zagreb - Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, zajedničko tijelo kojeg s jedne strane čine predstavnici Europske komisije i država članica EU, a s druge predstavnici Vlade Republike Hrvatske, održao je svoj četvrti sastanak 10. prosinca i na njemu je istaknuto da Hrvatska na putu prema članstvu u EU treba nastaviti provedbu sveobuhvatnih reformi, osobito u pogledu ispunjavanja obveza koje proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i prioriteta iz Pristupnog partnerstva, te nastaviti s dodatnim naporima k ispunjavanju svih kriterija za članstvo, priopćio je MVPEI. Uz niz drugih važnih pitanja priključenja Hrvatske Europi istaknuta je i nužnost pune provedbe zakonskog okvira koji se odnosi na zaštitu prava manjina.

DANI SRPSKE KULTURE

Zagreb - Predstavljanjem romana "Predator" beogradskog pisca **Vladimira Arsenijevića** u zagrebačkoj Gradskoj knjižnici započeli su 12. prosinca sedmodnevni "Dani srpske kulture" u Zagrebu. U sklopu Dana predstavljene su još knjige "Peščani sprud" **Teofila Pančića** i "Mrtve brave" **Vule Žurića**. Na Cvjetnom trgu održan je koncert zbora Horkestar, u kinu Europa program antimiloševićevskih filmova, u ZKM je gostovao Atelje 212 s predstavom "Putujuće pozorište Šopalović", autora **Ljubomira Simovića**, u B. P. klubu je održan kulturno-umjetnički performans "Melodije Bljeska i Oluje" **Predraga Lucića** i **Borisa Dežulovića**, a u SC-u je izveden "BRE-KABARE" akademskog pozorišta "Branko Krstanić".

GODINA MEĐUKULTURALNOG DIJALOGA

Čakovec - Voditelj Delegacije Europske komisije u Hrvatskoj **Vincent Degert** boravio je 12. prosinca u Međimurju u povodu službena zatvaranja Europske godine međukulturalnog dijaloga. S međimurskim županom Josipom Posavcem obišao je orehovičku općinu i tamošnju osnovnu školu u kojoj je u nekim razredima 50 posto romske djece. Degert je sa županom Posavcem posjetio i romsko naselje Parag u Općini Nedelišću, gdje je novcem iz EU-a i u suradnji s hrvatskom Vladom financirana gradnja infrastrukture vrijedna oko 670 tisuća eura. Tu je Degert istakao da kuće u romskom naselju Paragu nemaju dozvole, pa se ne mogu priključiti na struju i vodu. "Time se treba pozabaviti kako bismo osigurali da svi mogu uživati u izgrađenoj infrastrukturi", rekao je Degert. Potpisani su i ugovori vrijedni više od 3,2 milijuna eura za izgradnju infrastrukture u još tri naselja u Međimurju, istakao je Degert. Župan Josip Posavec predložio je da se Romima u Međimurju omogući priključak na izgrađenu infrastrukturu, odnosno da se učini iznimka u primjeni propisa, a da se poslije legaliziraju objekti, odrede parcele i sredi gruntno stanje.

MEMEDI I ŠOJA ISKLJUČENI IZ KLUBA ZASTUPNIKA MANJINA

Zagreb - **Nazif Memedi** i **Deneš Šoja** su 15. prosinca isključeni iz Kluba zastupnika nacionalnih manjina jer su digli ruku za novi

Zakon o poljoprivrednom zemljištu. "Većina u Klubu nacionalnih manjina odlučila je da kolege Šoju i Memedija nakon ovoga ne smatraju članovima Kluba", rekao je novinarima Milorad Pupovac, koji tvrdi da su njih dvojica i ranije opstruirali rad kluba. Memedi i Šoja su se začudili ovoj odluci jer, kažu, sporni zakon ne zadire u prava nacionalnih manjina.

20 GODINA RADA KERAMIČARA RIJEČKE ZAJEDNICE TALIJANA

Rijeka - Sekcija keramičara "Romolo Venucci", koja djeluje pri kulturno-umjetničkom društvu "Fratellanza" Zajednice Talijana u Rijeci, izložbom koja je otvorena 15. 12. proslavlja 20 godina umjetničkog djelovanja. Glavna izložba postavljena u prostoru riječke Zajednice Talijana je retrospektivnog tipa, a uz nju je postavljena izložba keramičkih predmeta namijenjenih blagdanskom darivanju. Izloženi su i plakati te katalozi izložaba na kojima su sudjelovali članovi sekcije "Romolo Venucci".

SNV PROTIV ZAKONA O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

Zagreb - Predsjednik Srpskog narodnog vijeća (SNV) **Milorad Pupovac** je na okruglom stolu o zadrugarstvu na područjima od posebne državne skrbi 17. prosinca izjavio da će SNV učiniti sve da se Zakon o poljoprivrednom zemljištu ne provede. Pupovac je zadrugarima rekao da ih se zakonom želi spriječiti da obrađuju zemlju i prebaciti je u ruke onima za koje se ne zna što će na njoj raditi.

Predsjednik Srpskog privrednog društva "Privrednik" **Nikola Lunić** kaže kako je donošenje ovog zakona za srpsko stanovništvo izbjeglo iz Hrvatske, a još uvijek u njoj ima zemlju, više emotivan nego stvaran problem. "Ljudi to doživljavaju kao neki završni akt o oduzimanju imovine, mada je to više emotivan stav", rekao je Lunić.

Okrugli stol su organizirali "Privrednik", SNV, VSNM grada Zagreba i Hrvatski poljoprivredni zadružni savez, a pokrovitelj mu je bilo Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

"DJECA ZAJEDNO 2008."

Vukovar - Završnica projekta "Djeca zajedno 2008." održana je 19. prosinca u Osnovnoj školi "Dragutin Tadijanović" u Vukovaru dodjelom nagrada za najuspješnije likovne i literarne radove učenika osnovnih i srednjih škola s područja Vukovarsko-srijemske županije. U projekt je uključeno 30 etnički mješovitih osnovnih i sedam srednjih škola s područja Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije. Ovogodišnja manifestacija je nazvana "Božić, blagdan zajedništva".

Voditelj projekta **Zvonko Pejnović** iz osječke Alijanse naučnih, kulturnih i humanitarnih djelatnosti (Ankh) kaže da se ovim projektom nastoji potaknuti suodnos iz-

među djece pripadnika većinskog naroda i djece pripadnika nacionalnih manjina u ključnu razdoblju za njihov razvoj.

"MIRISI I OKUSI MAKEDONIJE"

Zagreb - Zagrebački Makedonci su 19. prosinca obilježili Dan Vijeća makedonske nacionalne manjine grada Zagreba. Uz zvuke "Ezerki i sedum osmina" predstavljani su treći bilten Vijeća, te kuharica "Mirisi i okusi Makedonije" autorice **Lene Đapić** koja se sastoji od 22 kartice s 22 recepta.

PETRIT CEKU MLADI GLAZBENIK GODINE

Zagreb - Na Filharmonijskom balu održanom krajem godine u "Lisinskom" gitaristi **Petrиту Cekuu** uručena je nagrada za najboljeg mladog glazbenik godine. Osim osvojenog novčanog iznosa od 10.000 eura - mladi glazbenik u narednoj će sezoni nastupati na koncertima sa Zagrebačkom filharmonijom.

TALIJANSKA UNIJA POZIVA NA SURADNJU

Kopar - Talijanska unija pozvala je 27. prosinca vlade dviju država da ponovno uspostave međusobno povjerenje. Od slovenske vlade su zatražili da ne zaustavlja europski integracijski proces Hrvatske, a od hrvatske da se maksimalno i čim prije prilagodi standardima Europske unije.

Talijanska unija je pozvala vlade, političke stranke, civilno društvo i javnost Slovenije i Hrvatske da da pridonese izgradnji atmosfere suradnje i prijateljstva, rekli su njen predsjednik **Furio Radin** i potpredsjednik Skupštine Talijanske unije **Roberto Battelli**, koji je talijanski zastupnik u Parlamentu Slovenije.

Radin je od Hrvatske i Slovenije zatražio da Istarskoj županiji, slovenskim gradovima Kopru, Izoli i Piranu daju aktivnu ulogu u rješavanju graničnih pitanja smatrajući kako je takva uloga presudna za građane Istre. Radin je i od Italije zatražio da čvrsto podupre proces europske integracije Hrvatske, odnosno dijalog i mirno rješavanje otvorenih pitanja dviju država.

STINA
news agency

izdavač: **STINA d.o.o.** Split
Šetalište Bačvice 10, 21000 SPLIT, Croatia
tel/fax: ++385/21/321-421, 488-936, 488-945
e-mail: stina@zamir.net & stina@st.htnet.hr
internet: www.stina.hr
direktor: Goran Vežić
glavni urednik: Stojan Obradović

Manjinski forum

ISSN: 1334-7969

Tisak: ARAK, Omiš

